

STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV
ZRUŠEN STUPĚŇ UTAJENÍ
Děvod: 267207/07-024
PaDr. Alois Nostrov
24783

PŘÍSNĚ TAJNĚÍ

ČLR - NATO

Z diplomatických kruhů ČLR v Bruselu byla v únoru 1975 získána informace, svědčící o zájmu ČLR na řešení problému modernizace vojenského letectva zemí Beneluxu, Dánska a Norska.

ČLR zastávala názor, že daná mezinárodní situace vyžaduje urychlenou modernizaci vojenských leteckých sil Belgie, Holandska, Dánska a Norska, zatím co mezispojevecká jednání o výběru nového typu letounu (náhradou za zastaralý F-104 Starfighter) se protahovala, co "nahrává jediné SSSR".

ČLR byla spokojena s postojem belgického ministra obrany BOYENANTSe, který se v té době přikláněl k volbě francouzského typu MIRAGE, jehož nákup zmíněnými 4 státy NATO by znamenal podle čínského hodnocení významné posílení západoevropské solidarity a důležitý přínos k procesu integrace západní Evropy.

Podle čínského názoru je ekonomický dopad modernizace vojenského letectva uvedených států na jejich národní hospodářství druhořadý a odpovídající finanční prostředky lze zajistit.

Západní Evropa zdaleka nevyčerpala všechny možnosti obchodně-ekonomické spolupráce s ČLR, jež má pro její problémy pochopení a bude proto zintenzivňovat své kontakty se západoevropskými zeměmi, vedena snahou ukázat jim svůj "upřímný vztah" k nim a pomoci jim šetřit jejich eventuální nesnáze.

Tytéž tendence na straně ČLR (zájem o posilování západoevropské integrace jako protiváhy SSSR a USA a také hledání dalších cest pronikání čínského vlivu do Evropy) odráží též informace o zájmu ČLR o první zasedání tzv. nezávislé programové skupiny pro otázky západoevropské zbrojní kooperace, jež se uskutečnilo 2. 2. 1976 v Římě. Podle poznatků z čínských diplomatických kruhů v Turecku z února t. r. ČLR přikládala zmíněnému zasedání mimořádnou důležitost. Soudí, že položilo základy budoucího západoevropského zbrojního průmyslu, v němž bude závažnou roli hrát také Francie.

ČLR je však přesvědčena, že vedení NATO přeceňuje závažnost účasti Francie v tzv. nezávislé programové skupině z hlediska jejího perspektivního znovuzapojení do vojenské integrace NATO i své reálné možnosti v tomto směru, neboť Francie přes určité dílčí ústupky zůstává nezávislou mocností s týmiž ambicemi jako dříve. Pokud ustupuje, pak - podle čínského hodnocení - v důsledku objektivních skutečností, avšak při zachování hlavních principů své politiky, při čemž ústupky se snaží kompenzovat nově získanými výhodami. Toto hodnocení ČLR se opírá o podmíněnost účasti Francie ve zmíněné skupině.

Podarí-li se skupině realizovat zamýšlené plány v západoevropské vojensko-průmyslové oblasti, bude to podle čínského názoru znamenat posílení procesu integrace západní Evropy na všech úsecích a vytvoření vážné protiváhy Varšavské smlouvě a USA.

Z další informace z čínských diplomatických kruhů v Bruselu z června t. r. je zřejmé, že vedení ČLR pozorně sleduje i další vývoj situace v oblasti západoevropské

zbrojní spolupráce a hodnotí ji kladně, neboť v ní spatřuje zárodky budoucí západoevropské vojenské integrace, odpovídající zájmům obou supervelmocí.

Podle téže zprávy si ČLR všimla také rozporů, které se vyskytly na jarním zasedání Rady NATO v Oslo mezi spojenci NATO, jmenovitě mezi USA a západoevropskými zeměmi v přístupu k Africe. Podle čínského výkladu se západoevropské státy mohly přesvědčit, že na USA nelze spoléhat a jedinou cestou pro ně je aktivizovat vlastní politickou ekonomickou i vojenskou spolupráci s africkými zeměmi, což zúží prostor USA, SSSR, ZSS a napomůže urychlení západoevropské integrace, jak ji doporučuje ČLR.

NATO - ČLR

NATO a v jeho rámci především USA chtějí ČLR a jejího nepřátelství k SSSR využít proti Sovětskému svazu. Podle poznatku z kruhů francouzského MZV z července 1975 NATO a USA zamýšlejí pro tento záměr využít Francie, jejíž vztahy s ČLR jsou v NATO hodnoceny jako nejpriznivější. Jde jim o to, aby Francie své dobré relace k ČLR využívala výlučně ve prospěch celého NATO a nikoliv jen vlastní.

Podle informace z diplomatických kruhů USA v Bruselu ze září t.r. figuruje v současné době problematika vývoje v ČLR mezi zahraničně-politickými prioritami NATO až za situací v jižní Africe. Přesto však je a bude vývoj poměrů v ČLR systematicky a pečlivě sledován.

Vedoucí kruhy NATO považují období přístích deseti měsíců za rozhodující pro další vývoj a vyhrocování vnitropolitického boje v ČLR. V jeho průběhu se má ukázat, zda lze očekávat zásadnější personální změny v čínském vedení a v jejich důsledku i odlišnou vnitro- a zahraničně-politickou orientaci státu.

V dosavadních teoretických analýzách vedení NATO se neobjevují alarmující obavy z eventuální změny politiky ČLR vůči SSSR. Teoreticky se sice možnost takové změny v krajním případě připouští, zároveň je však pokládána za nereálnou s ohledem na poznatky z posledního vývoje v ČLR po smrti MAO CE-TUNGA i ve světle celkové historie země. Argumentuje se tím, že období čínsko-sovětského přátelství bylo velmi krátké a "uměle stimulované", což prý nesevědí o historických poutech obou států, jež by se obnovovala. Vedení NATO kvalifikuje jako konkrétní protisovětský úder nedávné odstranění

ministra železnic z čínské vlády, v němž spatřuje rozhodnost nynějšího vedení ČLR udržet situaci pevně v rukou a nepřipustit změny v dosavadní politické orientaci země.

Z další informace, týkající se zájmu vedení NATO o ČLR, která byla získána z kruhů belgického MZV koncem září t.r., je zřejmé, že experti Politického výboru paktu nemohou zatím vypracovat nové závěry o vnitřní a zahraniční politice ČLR po smrti MAO CE-TUNGA. Poukazuje se na pokračující mocenský boj v zemi, jehož další průběh a výsledky jsou nejisté. Ani v případě ustanovení nového vedení nebude podle jejich názoru jasné, kdy dojde k dalším změnám, příp. k nástupu definitivního, skutečného vůdce, který nyní zřejmě zůstává vědomě v pozadí. Současná situace v ČLR je srovnávána s vývojem situace v KSSS po smrti STALINA, kde prý také zcela zákonitě následovalo před upevněním pozdějšího vedení několik přechodných období s dramatickým vývojem událostí.

Experti Politického výboru NATO uvádějí, že bez ohledu na vítězství kterékoliv skupiny - ať krátkobé nebo déle trvající - bude ve vývoji ČLR působit několik dlouhodobých faktorů a mezi nimi zejména tyto:

a) Celková filosofie ČLR, vycházející z rozlohy země a počtu obyvatelstva, jež mluví ve prospěch ČLR, ale i z dosažené úrovně jejího jaderného potenciálu, která je ve srovnání s USA a SSSR nízká. Tento poměr sil však může změnit vývoj nových systémů zbraní, s čímž souvisí absence ČLR v jednáních o odzbrojení i známé čínské úspěchy v oblasti chemie a biologie.

b) Historicky doložený odpor ČLR vůči cizincům, který má v současných podmínkách hlavně podobu antisovětského. Určitá období čínsko-sovětské spolupráce neměla nikdy podporu většiny vedení KS Číny. Podle odborníků NATO neexistuje objektivní důvod, proč by tomu mělo být v budoucnu jinak.

c) Důsledky rusko-čínských konfliktů z 19. století, jež SSSR a MoLR nemohou řešit podle maoistických představ, s čímž se však nemůže smířit žádný z čínských vůdců.

d) Dlouholetá protičínská propaganda, která údajně probíhá v SSSR a jež prý zanechala ve vědomí sovětských občanů a zvláště pracovníků stranického aparátu a příslušníků ozbrojených sil hluboké důsledky. V NATO se v tomto kontextu hovoří o existenci tzv. "sovětského protičínského šovinismu", který má být "reálnou skutečností", s níž musí počítat i vedení KSSS a kterou nebude možno v SSSR překonat ani v případě event. iniciativ nových vůdců ČLR.

Podle poznatků z rumunských diplomatických kruhů v Bruselu z konce září t.r. vystupňovalo se v posledních týdnech úsilí NATO a zejména USA publikovat informace, podporující udržování stavu vzájemné nedůvěry a prohlubování rozporů mezi ČLR a SSSR. Cílem NATO je znemožnit navázání sovětsko-čínského dialogu, směřujícího k postupné normalizaci vztahů obou států, jež je označována za "nejnebezpečnější" alternativu vývoje vztahů Východ - Západ. Další zintenzivnění desinformační činnosti NATO a USA v tomto směru lze dle rumunského názoru očekávat po skončení voleb v USA a NSR.

Uvedené poznatky mají opodstatňovat závěr RSR o nezbytnosti zahájit přímá jednání mezi SSSR a ČLR jako mezi dvěma socialistickými státy, jejichž dohoda je pro mezinárodní komunistické hnutí zcela nutná. Nedojde-li k nim v relativně krátké době, bude ztracena mimořádná příležitost, umožňující oboustrannou iniciativu "bez ztráty tváře".

Vojenská spolupráce ČLR - Západ

Podle informace z novinářských kruhů v Pekingu z prosince 1975 přijela koncem listopadu 1975 do NSR skupina čínských odborníků, která při návštěvě závodů MESSERSCHMIDT projednávala možnost nákupu licencí a zařízení pro vybudování leteckého závodu v ČLR.

ČLR se také obrátila na Francii o dodávku 200 letadel MIRAGE F 1 s tím, že by zakoupila i 3 letouny CONCORDE. Francouzská strana byla údajně ochotna souhlasit pouze s dodáním 60 letadel MIRAGE.

10. - 17. 11. 1975 byla v ČLR údajně delegace francouzského koncernu DASSAULT, jež jednala o dodávkách MIRAGE. Nebylo však dosaženo konkrétní dohody s tím, že jednání budou pokračovat.

Čínský zájem o MIRAGE byl také hodnocen jako forma nátlaku na NSR při jednáních o zakoupení licencí na výrobu leteckých motorů a rovněž jako nátlak na Velkou Británii, aby snížila cenu zařízení závodu na výrobu motorů ROLLS ROYCE, o jehož dodání ČLR jednala.

NSR - ČLR

Vývoj západoněmecko-čínských vztahů v posledních cca dvou letech a jejich postupné prohlubování ovlivnily některé skutečnosti, jmenovitě podpora vlády ČLR požadavku Bonnu na znovusjednocení Německa a jeho koncepci jednoho německého národa, čínská podpora NATO a sjednocení západní Evropy, antisovětlismus i splývání zájmů ČLR se zájmy západoněmecké reakce a imperialismu.

Orientaci čínského vedení na reakční západoněmeckou pozici CDU/CSU i její zájem o navazování vztahů s ČLR potvrdily dvě návštěvy STRAUSSe v r. 1975 v ČLR a jeho přijetí v Pekingu na nejvyšší úrovni (v lednu 1975).

Podle našich informací z ledna 1975, získaných z diplomatických kruhů v Pekingu, jednali čínští představitelé se STRAUSSem nejen jako s bývalým ministrem obrany NSR, ale také jako s možným budoucím kancléřem. Při rozhovorech se čínská strana zajímala o detailní výklad strategické situace v Evropě a o rozmístění ozbrojených sil Varšavské smlouvy, přičemž zdůraznila, že "Evropa je ohrožena hlavně SSSR a Varšavskou smlouvou". Z pověření průmyslových a finančních kruhů NSR, jednal STRAUSS rovněž o úvěrech a odložených platbách za dodávky průmyslového zařízení do ČLR; požadoval zkrácení termínů odložených plateb a placení v hotovosti. Navrhl rovněž spoluúcast západoněmeckého kapitálu při budování průmyslu ČLR, dostal však údajně negativní odpověď.

O rozhovorech STRAUSSe s vojenskými činiteli ČLR chybí podrobnější a konkrétnější poznatky. Čínská strana při nich údajně projevila zájem o technologii výroby některých protitankových zbraní, taktických řízených strel i o spolupráci v oblasti jaderné energetiky. STRAUSS

měl prý také navštívit některé vojenské průmyslové závody v západních provinciích ČLR a sondovat pro západoněmecké bankovní kruhy poskytnutí tajného úvěru na vojenské nákupy ČLR v NSR.

Naše zpráva z diplomatických kruhů v Pekingu z počátku února 1975 poukázala dále na to, že při jednání STRAUSSe s čínským ministrem zahraničí se projevila plná shoda, pokud jde o kritický postoj k "východní politice" SCHMIDTovy vlády, nutnost vytvoření "silné Evropy" a nedůvěru k sovětské mírové politice. Ministr zahraničí ČLR vyjádřil podporu politice znovusjednocení Německa podle bonnské koncepce. Politiku supervelmocí označil za nebezpečnou s akcentem na SSSR; "nebezpečnost" politiky SSSR je umožňována podle čínského výkladu "obrannou" pozicí USA po 2. světové válce. K otázce sporu ČLR - SSSR prohlásil, že mezi oběma zeměmi nikdy nemůže dojít ke spolupráci, neboť "SSSR si vždy bude chtít podmanit každou zemi a rovněž ČLR". Ke zlepšení vzájemných vztahů může dojít pouze na základě jednání o návrzích ČLR.

D
J
Při setkání STRAUSSe s MAO CE-TUNGem MAO údajně uvedl, že v Evropě vypukne nejdříve válka na Balkáně, při čemž měl mít pravděpodobně na mysli Albánii a SFRJ.

STRAUSSova návštěva v ČLR a zejména úroveň jeho přijetí, vyvolala v NSR s ohledem na plánovanou cestu kancléře SCHMIDTa do Pekingu některé problémy, jak naznačily naše poznatky z Bonnu z novinářských kruhů z konce ledna 1975. SCHMIDT byl rozladěn vystupováním čínské strany, nikoliv však projevy STRAUSSe. Podle mluvčího bonnské vlády STRAUSSův pobyt v Pekingu upevnil jeho pozice v CDU/CSU, posílil pravé křídlo CDU/CSU a zkomplikoval přípravu cesty SCHMIDTa do ČLR.

Tyto komplikace potvrdil i poznatek ze západoněmeckých vládních kruhů z 19. 8. 1975, který naznačil, že STRAUSSova lednová a další plánovaná zářijová cesta do Pekingu vyvolávaly tehdy v Úřadu spolkového kancléře nejasnosti a pochybnosti kolem chystané SCHMIDTovy návštěvy v ČLR.

Podle poznatku z diplomatických kruhů z Bonnu z června 1975 působilo na odsouvání SCHMIDTovy cesty do ČLR také to, že SCHMIDT považoval za vhodné navštívit ČLR až po skončení KBSE, neboť si byl vědom, že nemůže při jednáních s čínskými představiteli vystupovat způsobem, který by narušil vztahy NSR - SSSR.

Za dané situace musela ČLR - jak ukázala naše informace z kruhů západoněmeckých politických stran ze září 1975 - dát otevřeněji najevo svoji zainteresovanost na realizaci SCHMIDTovy návštěvy. Potvrdila ji omezením programu a snížením úrovně druhého STRAUSSova pobytu v ČLR i ujištěním o přijetí SCHMIDTa na nejvyšší úrovni.

Cesta SCHMIDTa do ČLR měla podle naší informace z kruhů politických stran NSR z října 1975 sledovat především zajištění zakázek pro západoněmecký průmysl. Politické rozhovory chtěl SCHMIDT vést v obecné rovině. Po předchozích konzultacích s FORDem a KISSINGERem se chtěl při nich vyhnout snaze ČLR v rozšiřování protisovětské politiky v Evropě s poukazem na to, že po KBSE je pro NSR nutné rozšiřování spolupráce s SSSR a zdůraznit pevný svazek USA - NSR v oblasti vojenské politiky v Evropě. SCHMIDT byl připraven vyslovit podporu zájmu ČLR o dodávky letecké, automobilové i lodní techniky s tím, že jednání o nich musí být vedena pouze na úrovni výrobních závodů a koncernů.

Z poznatku z listopadu 1975 z novinářských kruhů NSR je zřejmé, že SCHMIDT hodnotil svůj pobyt v ČLR jako úspěšný a dospěl k názoru, že se ve své "východní politice" dostal dále než BRANDT při zachování vyváženosti vztahů s USA, západoevropskými státy a distancování se od sporu SSSR - ČLR. Usoudil, že čínsko-západoněmecká relace se bude v příštích 5 letech realizovat především v hospodářské oblasti výměnou čínských surovin za západoněmecké průmyslové výrobky a investiční celky. Na druhé straně byl SCHMIDT překvapen stavem hospodářství ČLR, který hodnotil jako mnohem horší, než byla jeho původní představa. Došel k závěru, že ČLR jej bude schopna překonat za rozsáhlé pomoci Západu teprve během 20 - 30 let. Předpokládá také narůstání rozporů SSSR - ČLR i mimo ideologickou sféru.

Pokud jde o politiku západní Evropy vůči ČLR, Bonn je pro její koordinaci s tím, že jejími nositeli musí být NSR a Francie. Jak vyplývá z poznatků z listopadu 1975 z diplomatických kruhů ve Vídni, má podle SCHMIDTova názoru koncepce této politiky počítat také s Velkou Británií. Do voleb v USA a NSR prosazoval však SCHMIDT opatrný postup vůči ČLR. Při jeho návštěvě v ČLR a v Iránu bylo dohodnuto společné podnikání. NSR (i USA) mají zájem investovat do čínského průmyslu a ČLR sama i společně s Iránem zamýšlí zakládat v NSR smíšené kapitálové účasti, v nichž by měla majoritu NSR.

Zvláštní otázku v kontextu vztahů ČLR - NSR představuje zřízení konzulátu ČLR v Západním Berlíně. Podle naší informace z listopadu 1975 ze západoberlínských novinářských kruhů, měl být tento problém diskutován i za pobytu SCHMIDTa v ČLR, západoněmecký kancléř dal však údajně najevo, že akreditace pracovníků čínského konzulátu v Západním Berlíně u ZÚ ČLR v Bonnu (akreditace u ZÚ ČLR v NDR je z

politických důvodů pro ČLR nepřijatelná) by mohla jeho vládě způsobit nesnáze a podařilo se mu celou otázku takticky odsunout do neurčita.

V souvislosti s podpisem dohody o letecké dopravě NSR - ČLR však SCHMIDT (podle téže informace) na žádost čínské strany přislíbil prozkoumat možnosti zřízení kanceláře čínské letecké společnosti v Západním Berlíně, k čemuž by postačil souhlas senátu. Pro ČLR by i toto kompromisní řešení bylo za dané situace výhodné a umožňovalo jí působit v propagačně-politické oblasti.

Dle následujícího poznatku z listopadu 1975 z berlínských diplomatických kruhů byla však mezitím již otázka možnosti zřízení konzulátu ČLR v Západním Berlíně projednávána ve vedení okupační správy USA a předběžně dohodnuto, že USA, Francie a Anglie nebudou mít proti tomuto kroku námitky a rozhodnutí v podstatě přenechají západoberlínskému senátu a vládě NSR.

Vzhledem k lavírování Bonnu v otázce konzulárního (nebo obchodního) zastoupení ČLR v Západním Berlíně ČLR - podle poznatků z kruhů společenských organizací v Západním Berlíně z června 1975 - údajně včas přehodnotila svoji taktiku pronikání do Západního Berlína a orientovala se na cestu "malých kroků". V její první fázi mělo jít o vytvoření báze a podchycení pročínsky laděných kruhů hospodářského, kulturního i politického života Západního Berlína s důrazem na mládež. Druhá fáze pak kalkulovala s cílevědomou, organizačně i materiálně zajištěnou kulturně osvětovou činností, prováděnou pročínskými organizacemi v Západním Berlíně. Prvá fáze již skončila a v roce 1975 probíhala již 2. etapa, charakterizovaná koncentrací sil a snahou o sjednocení činnosti dvou pročínsky orientovaných společností, z nichž jedna, tzv. Gesellschaft für

Verständigung und Freundschaft mit China (asi 300 aktivních členů) dokázala již zorganizovat řadu akcí (besední večery, promítání filmů, přednášky), materiálně a finančně konspírativně zajištěných ZÚ ČLR v Bonnu. Aktivní podporu této vlivové činnosti poskytuje SPRINGERova tisková služba.

Podle informace ze západoberlínských novinářských kruhů z února 1976 aktivizovala svoji činnost také Europa - China Gesellschaft (West Berlin 30, Lützowplatz 9), založená v r. 1972 s cílem prosazovat a rozšiřovat politické, hospodářské a kulturní vztahy mezi Evropou a ČLR a napomáhat zlepšování styků NSR a jiných západních států s ČLR. Má úzce spolupracovat s příbuznými organizacemi v západní Evropě. Počátkem r. 1976 zahájila velký přednáškový cyklus o problematice ČLR. V jeho rámci přednesl 4. 2. t. r. přednášku o vnitřní a zahraniční politice ČLR dr. Alexander OSADCZUK-KORAB, docent Ost-Europa institutu na Freie Universität v Západním Berlíně, stálý spolupracovník listů TAGESSPIEGEL a NEUE ZURCHER ZEITUNG pro otázky světového komunismu a vztahů Východ - Západ, známý svými antikomunistickými názory.